

פרוטוקול מס' 256

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', יד' בכסלו תשל"ג - 20,11.72, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:

- י. גולדשמידט - היו"ר
- ס. אביזוהר
- י. ארידור
- א. אנקוריון
- ס. ביבי
- ב. הלוי
- ג. האוזנר
- א. עופר
- ח. צוק
- י. קורן
- י.ה. קלינגהופר

מוזמנים:

- א. ידין - המסנה ליועץ המשפטי לממשלה
- ס. שלי - הממונה על ניסוח החוק ועל הרשומות
- א. דמביץ - סגן הממונה על ניסוח החוק ועל הרשומות
- א. שפט - משרד הפנים
- ג. קרפט - משרד הפנים

מזכירת הוועדה: ר. סלחי

רשמה: ח. ביתן

סדר היום: (א) חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב) (תיקון), תשל"ב - 1972 (של חברי הכנסת: י. בדר, י. גולדשמידט, א. עופר) (סעיפים 5-8);

(ב) תיקוני טעות: 1) בחוק חוקרים פרטיים לשירותי שמירה, תשל"ב - 1972;
2) בחוק הגנת הדייר (נוסח משולב), תשל"ב - 1972.

-35-

(11.11.72 ק"מ)

היו"ר י. גולדשמידט:

אני פותח את הישיבה.

חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב) (תיקון) -
של חברי-הכנסת: י. בדר, י. גולדשמידט, א. עופר

סעיף 5

היו"ר י. גולדשמידט:

אני מבין שמעוף זה בא מתוך רצון לגייס אנשים לוועדות קלפי.

י. בדר:

כיום אין שום הגבלת גיל. קרה שלוועדת קלפי באחד הקיבוצים בשלח בחור גימנסיה בתור יושב ראש ועדת הקלפי והיתה התנגדות לכך. לאחר מכן דנו בוועדת הבחירות המרכזית על הגבול בענין זה והסכמנו שלהבא הגבול יהיה גיל 16. בענין זה איננו יכולים להיות בררנים יתר על המידה. אמנם המפלגות מאיישות את ועדות הקלפי במלואן לפני יום הבחירות, אך ביום הבחירות עצמו אנו מוכרחים להילחם כל שעה כדי שיישבו בקלפיות. זו הסיבה שהסכמנו בדרך של פשרה לקבוע גבול של 16 שנה.

א. ידין:

לעצם הענין אין לי מה להעיר ורק המלה "רשאי" אינה נראית לי.

י.ה. קלינגהופר:

עדיף לכתוב "כשיר".

א. ידין:

המלה "רשאי" עלולה ליצור רושם שכל מי שהוא בן 16 ומעלה זכאי להיות חבר ועדת קלפי. אני חושב שצריך לכתוב "כשיר" או "כשר" מלשון כשרות משפטית, כי אין זה ענין של זכות.

א. שפט:

אני מהרהר איך נדע שמדובר באדם בן 16. האם יביא את תעודת הזהות של אביו? אמנם מותר לבקש תעודת זהות החל מגיל 16, אבל החובה חלה גם מגיל 17. האם נאמין לבחורים צעירים אלה או שמא נדרוש מהם תעודת זהות של האב? אני מודה שאנו מציעים לתקן את תקנות שעת-חירום ולהוריד את הגיל ל-16, ואז יבוא הכל על מקומו.

א. ידין:

ומה ייעשה במקרה שהבחור לא יביא אתו תעודת זהות?

א. שפט:

אם אינכם רואים בזה בעיה, הרי ילא אמרתי ולא כלום.

א. עופר:

לגופו של ענין אני בעד זה שהגבול יהיה גיל 17. כי לדעתי חברי ועדות קלפי צריכים להיות מבוגרים יותר, אבל כיוון שחבר-הכנסת בדר מתנגד לזה אינני רוצה לעורר מחלוקת ואינני רוצה לעמוד על שנה נוספת זו. יש לזכור שכיום אין כל הגבלה.

י. סורן:

חבר-הכנסת בדר, מדוע אתה מתנגד לקביעת גיל 17 כגבול?

י. בדר:

בגיל 18 הבחור כבר מתגייס לצבא. כיוון שאני יודע מה נעשה בוועדות קלפי אני יכול לומר שנחור בן 16 מהגימנסיה יכול לתרום הרבה.

היו"ר י. גולדשמידט:

איני מאושר מזה שאדם שאינו כשיר לבחור יוכל להיות חבר ועדת קלפי ואף יושב ראש ועדת קלפי.

י. בדר:

כל חבר ועדת קלפי יכול להיות יושב ראש ועדת קלפי אם היושב ראש איננו.

א. עופר:

דנו בענין זה וגם באפשרות של קביעת גיל אחד ליושב ראש וגיל אחר לחברי ועדת קלפי, אבל לאחר דיונים רבים הגענו לגבול של 16 שנה.

האם נחוץ גם גבול מקסימלי? א. ירון:

א. עופר: - לא.

הנחלט: במקום "רשאי" יבוא "כשיר".
לאשר בשינוי זה את סעיף 5.

סעיף 6

י. בדר: סקרה מקביל לזה הנדון כאן היה לנו בבחירות הקודמות. התברר שמועמד במקום הראשון לראשות עיר של מפלגה גדולה אינו רשום בתור תושב של עיר מסויימת למרות שכל האינפורמציה הצביעה על כך שהוא גר שם. בדרך-כלל אין זה כל כך חשוב היכן רשום האדם, כי אם ברשם בטעות במקום מסויים ולא דאג להעברת שמו, אנו מסייעים אותו למקום בו הוא צריך להצביע. אין די פיקוח לגבי תיקון רשימות הבוחרים, שהן ביסודן רשימות בוחרים לכנסת, לצורך בחירות מוניציפליות, ולמרות שיש אפשרות של עררים וערעורים, אין סנצלים כל כך את האפשרות הזאת. לכן קרה, כפי שכבר אמרתי, שמועמד ראשון של מפלגה מסויימת היה רשום בטעות במקום אחר. נשיאות ועדת הבחירות המרכזית ישבה בענין זה וכן מליאת הוועדה, והרי ידוע שלפי סעיף 137 לחוק הקיים, אם עשתה ועדת הבחירות המרכזית מה שעשתה - ויהיה זה דבר חוקי או בלתי חוקי - אין שום סיוע נגד זה, וקביעתה סופית. השופט אולשן, בהיותו יושב ראש הוועדה המרכזית, אמר על סעיף 137 כי הוא בעצם נותן סמכות מליאה של מחוקק לוועדת הבחירות המרכזית.

א. עופר: פרט למקרים בהם יש הוראה אחרת בחוק.

י. בדר: המקרים היוצאים מן הכלל הם כשיש הוראה אחרת בחוק, כשיש ערעור לכנסת עצמה על תוצאות הבחירות וכשוועדת הבחירות המרכזית לא אישרה שם של רשימה. אולם בדרך-כלל מה שעושה ועדת הבחירות המרכזית חופסי. במקרה שהתייחסתי אליו הנהלט - ללא שום יסוד בחוק - להעביר את המועמד לקלפי סתאים בעיר בה היה מועמד. איננו רוצים שהדברים יתגהלו בצורה זו להבא ולכן אנו מציעים לכלול בחוק את הדין הזה שיצרה ועדת הבחירות המרכזית למקרה אינדיבידואלי. היוזמה לסעיף זה באה מצד משרד הפנים, במשרד הפנים יש רגישות רבה לחוק והוא רוצה לתת לענין בסיס חוקי.

היו"ר י. גולדשמידט: מה היסוד לכלול תיקון זה בסעיף 42 לחוק הבחירות? אמנם נכון שביום הבחירות לכנסת מתקיימות גם הבחירות לרשויות מקומיות, אבל נשאלת השאלה אם יש לכלול בחוק הבחירות לכנסת גם תיקוני ליקויים הנוגעים למועמדים לראשי רשות.

א. שפט: הבחירות לרשויות מקומיות והבחירות לכנסת משולבות. פנקס הבוחרים לכנסת הוא גם פנקס הבוחרים לרשות מקומית, ולכן קרה כבר בעבר, במיוחד בנתי עולים ובטעברות, שכללו חטיבות שלימות של אנשים בפנקס הבוחרים של רשות מקומית מסויימת, בעוד שהם כבר לא גרו שם, ובכך היו יכולים לשאת מהותית את תוצאות הבחירות לאותה רשות מקומית. נניח שבמרכז קליטה מסויים גרים 100-200 עולים ביום הקובע והם נרשמים בפנקס הבוחרים באותו מקום, אך עד יום הבחירות הם כבר הספיקו לפרוח משם. אם מדובר בכרטיאל, למשל, 100 קולות כאלה יכולים לשנות מהותית את תוצאות הבחירות. בעיה דומה קיימת במקסור הערבי, כשליד תחומי הרשויות המקומיות יש שבטי בדוים המקימים אהלים, כדין או שלא כדין. חטיבות שלימות מתגנבות איך שהוא לפנקס בוחרים של רשות מקומית מסוכה, והרי הכוונה שרק תושבי אותה רשות מקומית יבחרו באותה רשות מקומית. כאן מסביר אני איך נכנס סעיף 42 לתוך החוק. לחבר מועצה של רשות מקומית יש אפשרות לערער על עצם היכללותן של חטיבות שלימות של בני-אדם שאין להם מה לעשות באותה רשות מקומית.

י. בדר: כמה ערעורים כאלה היו בבחירות הקודמות?

ג. קרפט: היו מאות מקרים כאלה.

א. שפט: בסעיף 42(א) מדובר על הוצאת אדם מרשימת הבוחרים שבה הוא כלול, ואם אותו אדם הוא אזרח הוא חייב להיות כלול במקום כלשהו. מאדם כזה דורשים ראייה כלשהי היכן

א. שפט:

הוא גר וכוללים אותו במקום בו הוא צריך להיכלל. באותו מקרה שהיה ושהוזכר על-ידי חבר-הכנסת בדר קרה דבר מעניין. אותו מועמד למועצה החליף את מקום מגוריו בתוך תחומי מועצתו ועבר, אם אני טועה, מרחוב ביאליק לרחוב הרצל. הוא היה מועמד ראשון לראש עיריית הוד-השרון. הסתבר שהמחשב העביר אותו לרחוב הרצל בתל-אביב, ולכן התגנב שמו לתוך פנקס הבוחרים של תל-אביב. ואמנם במכצע בזק ועם שתדלנות לא מעטה שוכנע לבסוף כבוד השופט ויתקון לתקן את הדבר בסליאת ועדת הבחירות המרכזית והמועמד הועבר ממקום למקום לפי סעיף 137. אני כשלעצמי, אילו נשאלתי, לא הייתי מכניס תיקון זה בחוק, כי מקרה כזה יכול לקרות אחת לאלף או אף אחת למליון, ואם כבר יש תקדים כזה בוועדה המרכזית, הרי במקרה שיישנה מקרה כזה אפשר יהיה ללכת שוב בעקבות סעיף 137. בשל כך בלבד לא הייתי מוסיף סעיף כבוד כזה היכול לשמש גם פתח לכל מיני דברים מעניינים, כגון הוספת מספר די ניכר של אנשים למקום מסויים, וזאת במיוחד במקומות קטנים.

א. ידין:

מדוע לא תחול הוראה זו גם על בוחרים לרשות מקומית. מדוע מייחדים

את ההוראה רק למועמדים לראשי רשות?

א. שפט:

אין לי תשובה על כך. לכן אני מציע לא להכניס את התיקון.

א. אנקוריין:

אני חושב שאותה צרה בה היה נתון המועמד במקרה שהובא לפנינו יכולה להיות צרה רבים, אולם כשמדובר על החלטה של היושב ראש והסגנים, אשר צריכה להתקבל לא יאוחר מהיום ה-20 לפני יום הבחירות, זאת ערובה מספקת. אני מקשה לגבי סעיף קטן (ג) בו ההתחלה אינה מתקשרת עם הסוף. בתחילת הסעיף מדובר על "מועמד לרשות מקומית", ואילו בסוף - על "שמו של בוחר". אני מציע לכתוב "שמו כבוחר" במקום "שמו של בוחר".

א. עופר:

עלי להודות שאיני זמנה עם אלה המשובצים שאי-אפשר להיות בלעדי סעיף זה, אולם ברור שיכולה להתעורר בעיה כזאת. רצוי שלא תהיה נדידת או כלוסייה בתקופת ההכרעה, מה גם שהבחירות לרשויות המקומיות השונות אינן מתקיימות תמיד באותו מועד, ולכן אלה שהצביעו שנתיים קודם לכן במקום אחד יכולים להצביע במקום אחר שנתיים לאחר מכן. סעיף קטן (ג) מדבר על השמטת שמו של אדם מפנקס הבוחרים. ישנם 1 1/2 מליון בעלי זכות בחירה, וקורה שה-"איי.בי.אם" משמיט שם של מועמד. אם לא ערער אותו אדם, הרי שהפסיד את זכות הבחירה שלו. זה קיים גם בחוק הבחירות לכנסת. אדם אינו יכול להיות מועמד לכנסת אם אין שמו כלול בפנקס הבוחרים. בבחירות לרשות מקומית האדם חייב להיות כלול ברשימת בעלי זכות הבחירה של אותו אזור, ואם אינו כלול באותה רשימה והוא לא טרח לבדוק זאת ועל כן גם לא ערער בזמן, אין הוא יכול להיות מועמד לראש רשות. כאמור, במקרה כזה מפסיד המועמד, כמו כל אזור אחר, את זכות הבחירה שלו, כי לא דאג ולא טרח להבטחת זכותו זו, וכאן אנו מאפשרים ליושב ראש יחד עם סגניו להורות על הוספת שמו של אותו אדם לרשימת הבוחרים של אזור קלפי שייקבע כדי שיוכל להיות מועמד. לדאבוני, הסעויות הולכות ומתרבות גם ברישום של משרד הפנים, ועל כן אני מציע שנבטיח מקרים כאלה.

ג. קרפט:

ברצוני להזכיר שהיוזם של סעיף 42 היה סגן שר הפנים הפנוח, ד"ר בן-טאיר. זה באשר להסטוריה של סעיף 42.

אשר לסעיף קטן (ד), חבר-הכנסת בדר הזכיר כבר את המקרה בו המועמד היה רשום בטעות באזור תל-אביב במקום להיות רשום באזור הוד-השרון. באותו מקרה מצבה של הוועדה היה בכל זאת קצת יותר קל, כי הייתה צריכה להעביר אותו ממקום למקום, אבל במקרה שהאיש אינו רשום בכלל בגלל טעות סופר - וכאן מדובר רק בטעות סופר, כלומר, השמטה טכנית ולא עניינית - צריך שתהיה אפשרות חוקית לכלול אותו ברשימה, ואני חושב שאין להשאיר את ההחלטה בעניין זה בידי הוועדה המרכזית.

י.ה. קלינגהופר:

אני חולק במקצת על התיקון המוצע. בפרק זה של חוק הבחירות יש דפוסים מסויימים בדבר חוסר עידכון ותיקון רשימות בוחרים, ואני חש שההצעה להוסיף את הסעיפים הקטנים (ג), (ד) ו-(ה) לסעיף 42 היא בעצם גורם זר בתוך הפרק הזה. אף-על-פי שמדובר כאן על מועד אחרון להגשת בקשות אלה - נאמר שהן יוגשו לא יאוחר מיום מסויים לפני יום הבחירות - אלה בקשות מסוג אחר לגמרי. הלא בתקופה זו של עידכון יש אמצעים אחרים להבאת העניין על תיקונו, ומה הצורך להוסיף אמצעים אחרים בעניין זה כשקיימת אפשרות לתקן את העניין בדרכים אחרות? בזקקים לוועדת הבחירות המרכזית כשהפגס נקבע סופית, כי אז בגמר העניין, אין ישועה, ולכן מתעורר הצורך בסמכות חירום, וסמכות זו מסורה לפי החוק לוועדה המרכזית. כוונתי לסעיף 137 הנותן לוועדה המרכזית סמכות רחבה מאד וחד-משמעית. איני חושב שהוועדה חרגה מסמכותה או השתמשה בה שלא לפי רוח החוק כאשר החליטה מה שהחליטה באותו מקרה אחד ויחיד שהתעורר ושרואים אותו פתאום כעילה לתיקון החוק. אם במשך עשר השנים הבאות יהיה שוב מקרה בודד כזה, ועדת הבחירות המרכזית תשתמש שוב בסמכות החירום שלה. אולם להכניס הליך רגיל מסוג זה אל תוך הפרוצדורה של קביעת תיקונים בפגס הבוחרים - כל זמן שפגס הבוחרים אינו סופי עדיין - זה נראה לי כהפיכת קזואליסטיקה לחקיקה כללית, והייתי מוכן לוותר על תיקון זה. לפי ההסבר שניתן כאן אני מבין שהוויכוח הוא עם משרד הפנים. אולי תוותרו על תיקון זה.

א. שפט: איננו מציעים את התיקון הזה.

א. עופר:

חבר-הכנסת קלינגהופר, אני מפנה את תשומת לבך לסעיף 27 לחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב) האומר: "אין להכניס שינוי בפגס הבוחרים תוך שנת הפגס שבשבילה הוא הוכן".

י.ה. קלינגהופר:

לולא קבע סעיף 137 סייג לסמכותה של הוועדה, הייתי אומר שאת הסייגים צריך ללמוד, למשל, מסעיף 27 ומהוראות דוסות, אבל סעיף 137 עצמו קובע סייג (קורה את סעיף 137).

א. עופר:

אחד הסייגים בסעיף 137 הוא שהדבר אינו עומד בסתירה להוראה אחרת בחוק זה, וההוראה האחרת היא בסעיף 27.

ג. קרפט:

החלטת הוועדה המרכזית היתה בניגוד לחוק.

י.ה. קלינגהופר:

אולי זה נתון לוויכוח. אם אתם חושבים שאין מנוס אלא להכניס תיקון זה - בבקשה. אני רק חושב שיש מידה מסויימת של חוסר פרופורציה בהכנסת תיקון כזה לחוק בגלל מקרה בודד אחד שקרה. ייתכן שלפני הבחירות הבאות יהיה גם כן מקרה בודד שטרם חשבנו עליו, ואז נצטרך להוסיף שוב הוראה למקרים יוצאי דופן ונדירים. אני מעמיד עניין זה לשיקולכם.

היו"ר י. גולדשמידט:

נכבד שסעיף 137 בא ליצור סמכות שאפשר להפעילה במקירות, אולם הוספת שמות לרשימה היא נושא רגיש ביותר. עם כל האמון שיש כלפי ועדת הבחירות המרכזית לפי הרכבה ומעמדה, שינוי רשימה והוספת שם - ותיאורטית, שמות - זה דבר רגיש ביותר, ואני סבור שלסרות האמור בסעיף 137 מוטב לכתוב בפירוש בחוק כי זה בסמכותה של הוועדה. אנשי המעשה אומרים שבדבר זה מתבקש בשדה, והסעיף המוצע נותן גיבוי חוקי לכך. לכן הייתי אומר שאין סעם להתווכח על סעיף זה.

י. בדר:

הנוסח המוצע טוב בעיני גם בגלל זה שהסמכות מסורה לא לוועדת הבחירות המרכזית, אלא ליושב ראש והסגנים. פירוש הדבר שללא הסכמת היושב ראש אי-אפשר לקבל החלטה כזאת, ואנו מאד שמחים שבראש הוועדה המרכזית יושב שופט עליון, כי הוא מעין מחסום בפני קבלת החלטות פוליטיות. כיום יכולה הוועדה המרכזית לקבל החלטה כזאת גם משיקולים פוליטיים גרידא.

י. בדר:

אשר לסעיף 137 ולסמכות ועדת הבחירות המרכזית, לולא סעיף זה היו הבחירות לכנסת נראות - עם כל הכבוד - כמו הבחירות לרבנים הראשיים. כלומר, היינו מנהלים בחירות לכנסת בליור בגז"ים והיינו נאלצים מדי פעם לחוקק חוק לדחיית מועד הבחירות לכנסת בגלל בג"צ, לו היתה אפשרות כזאת בבחירות לכנסת, הרי שהיו מוגשים לא שניים-שלושה בגז"ים, אלא 200-300. בלי סעיף 137 לא היינו יכולים לקיים את הבחירות.

אני מעדיף שענין זה יהיה בחוק מאשר שיעשה כאילו בניגוד לחוק.

הינ"ר י. גולדשמידט:

ודאי שנכתב כאן בכוונה תחילה "יושב ראש הוועדה יחד עם סגניו" במקום "יושב ראש הוועדה המרכזית בהתייעצות עם סגניו", כפי שכתוב במקומות אחרים, וזה סחייב החלטה פה-אחד של היושב ראש עם הסגנים. יש כאן בסחון נוסף שהענין ייעשה כראוי.

ס. ביבי:

לאור דברי היושב ראש ברצוני לשאול מה פירוש "יחד עם סגניו". האם ברור שמדובר כאן בהחלטה פה-אחד, או שמא אפשר לפרש כי הכוונה לרוב סכריע?

א. ידין:

שום דבר אינו ברור מניסוח זה.

ס. ביבי:

אני מציע שיהיה כאן וסו של יושב ראש הוועדה המרכזית. כלומר, הוא יתייעץ עם הסגנים, אך הוא יהיה הסכריע.

ע. עופר:

הנסיון מראה שבוועדת הבחירות המרכזית לא נתקבלה שום החלטה שהיושב ראש לא היה בעדה. אין צורך לכתוב זאת בחוק.

ס. ביבי:

אם כן, יש לנסח את הדבר כך: "רשאי היושב ראש, בהתייעצות עם הסגנים".

א. עופר:

מבחינה זו נראה לי שדווקא הנוסח שאנו מציעים עדיף. אנו מציינים את היושב ראש בנפרד ואחר-כך אומרים "יחד עם סגניו".

ח. צדוק:

אני מציע שנחליט תחילה מה אנו רוצים ואחר-כך נחשוב איך לנסח את זה.

ס. ביבי:

אני סוכן לקבל את גירסת חבר-הכנסת עופר לפיה לא היה מצב בו החליטה הוועדה המרכזית בניגוד לדעת היושב ראש. בכל זאת אני מציע לנסח את הענין כך שליושב ראש תהיה דעה קובעת בנדון. אני רוצה לנטרל את המפלגות שהן אינטרסנטיות במקרים כאלה.

שנית, איני יודע מדוע מסתמשים בשגי ביטויים שונים ב(ג). ברישה כתוב "שמועמד לרשות מקומית", ובסיפה - "שמו של בוחר". אלה יכולים להיות שני דברים שונים.

הינ"ר י. גולדשמידט:

הלא מדברים על פנקס הבוחרים.

ס. ביבי:

אם כן, אפשר לכתוב "שמו של אותו מועמד לפנקס הבוחרים".

א. ידין:

אשר לסעיף 137 ולנחיצות התיקון, איני יכול למצוא ב-137 מה שאחדים מהדוברים חשבו למצוא בו, היינו סמכות נוספת של ועדת הבחירות המרכזית או של יושב ראש הוועדה. סעיף 137 חוסם את האפשרות לנקוט צעדים משפטיים נגד פעולות, צעדים שהיו אפשריים אילמלא סעיף זה. צדק חבר-הכנסת עופר

א. ידיו:

כאשר היפנה לפעיה 27. פעולת השופט ויתקון היתה, לדעתי, בלתי חוקית בהחלט. אין לי טענות אליו, אבל להסתתך מאחורי סעיף 137 זה נראה לי כנסיון שווא.

אם הוועדה אינה מקבלת את הטיעון של חבר-הכנסת קלינגופר ושל מר שפט, הרי שיש צורך בפעיה המוצע עכשיו, אלא שאני חושב שהניסוח מאד לקוי וברצוני להציע מספר הצעות. קודם כל סעיף זה אינו נוגע לפעיה 42, וכנראה, כללו אותו כאן המציעים פשוט משום שפעיה 42 מדבר על רשויות מקומיות. פעיה 42 דן בבקשות המוגשות לשר הפנים, פעיה 44 אומר ששר הפנים יכריע בבקשות אלה ופעיה 46 מקנה אפשרות ערעור. אחר-כך באים הפעיפים בנוגע להודעות לאנשים ולהכנסת שינוי בפנקס הבוחרים, בשעה שההוראה המוצעת שונה לגמרי. אין הבקשה מוגשת לשר הפנים, אלא היושב ראש והסגנים מחליטים לגביה; אין ערעור, כי מה הטעם לערער על ענין זה פעם נוספת? וחטות ההוראות בדבר פנקס הבוחרים, למי מודיעים ומתי מבנישים את השינויים. כלומר, מבחינה זו הפעיה המוצע אינו שלם.

פעיה קטן (ג) המוצע מדבר על "מועמד". איך נעשה האיש הזה למועמד? הרי אינו רשום במועצה הנכונה. נראה לי, שאם הוועדה תקבל את הפעיה כפי שהוא מנוסח עתה, לא רק שלא תיתן בסיס משפטי לפעולה כזאת, אלא אף תחסום את הדרך, כי הפעיה יתפרש כך: קודם צריך האיש להיות מועמד. אנו יודעים שיכול להיות מועמד רק מי שרשום באותה מועצה מקומית, והלא יודעים אנו שבמקרה אשר הובא לפנינו האיש היה רשום בתל-אביב במקום בהוד-השרון. על כל פנים אם מדברים על "מועמד" צפויים לפרשנות דווקנית שקודם כל צריך האיש להיות מועמד.

גם איני יכול להבין את הפריבילגיה הניתנת כאן. מדוע לא יוכל לבוא סתם אדם ולומר שהוא נרשם בטעות בתל-אביב במקום בהוד-השרון? מדוע ניתנת פריבילגיה זו לאדם שעדיין אינו מועמד, עדיין לא נבחר?

י. ה. קלינגופר:

אבל זה כתוב בפעיה 40(2) לחוק הבחירות לכנסת.

א. ידיו:

ההוראה בפעיה 40(2) היא הוראה כללית ואין דרישה שהאיש יהיה מועמד לרשות מקומית.

כאן מדובר על כך שלמרות שאותו אדם רצה להיות ראש עיריית הוד-השרון הוא לא מצא לנחוץ לדאוג בזמן שיהיה רשום במקום הנכון, כפי שכל אזרח צריך לעשות, ועל כן מחוקקים בשבילו פעיה מיוחד.

פעיה קטן (ד) פותח במלה "התברר" וממשיך במלים "רשאי יושב ראש הוועדה יחד עם סגניו". איך זה מתברר וכיצד נכנס כאן לפתע היושב ראש? בכל הפעיפים האחרים של החוק כתוב שמגישים את הבקשה לאותו אדם שרשאי לעשות דבר מה; שם כתוב שהבקשה מוגשת לשר הפנים. כאן צריך לכתוב שיש להגיש את הבקשה ליושב ראש הוועדה המרכזית, ובדרך זו גם פעיה קטן (ה) יקבל משמעות, כי כתוב בו "בקשה לפי פעיפי משנה (ג) ו-(ד) תוגש ליושב ראש הוועדה המרכזית לא יאוחר מהיום ה-20 לפני יום הבחירות". פעיה קטן (ה) מדבר על בקשה לפי (ג) ו-(ד), בעוד ששני פעיפים קטנים אלא אינם כוללים מלה זו.

אם כן, כל עריכת הפעיה דורשת שיפור. מלבד זה דורש הפעיה גם שילוב במסכת של סימן ג' בענין ההודעה ולמי מודיעים ואיך מתבטאת לאחר סגן הפעלת פעיפים קטנים (ג) ו-(ד) בפנקס הבוחרים. דברים אלה אינם כתובים כאן, וזה לא מתקשר עם פעיפים אחרים.

ב. הלוי:

אני יכול לוותר על חלק מהערותי, כי פרופ' ידיו הקדים אותי.

אשר למלה "התברר" בפעיה קטן (ד), מלה זו כתובה גם בפעיה 3 להצעת החוק, ואם תיקנו נוסח זה בפעיה 3, אנו צריכים להכניס כאן אותו תיקון. זה ענין של סגנון.

ב. הלוי:

גם אם הוועדה לא תקבל את הסטרוקטורה שהציע פרופ' ידין צריך על כל פנים לשנות את סעיף 42 לחוק המקורי. סעיפים 43 ו-44 חלים על כל האמור בסעיף 42, ואם ההוראה המוצעת תהיה חלק מסעיף 42 תהיה פתירה בין הדברים. אולם אני מסכים עם פרופ' ידין שההוראה המוצעת היא בכלל ענין אחר. איני מבין מדוע מדובר כאן על מועמד לרשות מקומית. מה נוגע ענין המועמד לרשות מקומית לבחירות לכנסת?

כבר הוסבר שאדם אינו יכול להיות מועמד לרשות מקומית אם אינו רשום

היו"ר י. גולדשמידט:

בפנקס הבוחרים לכנסת.

כדי להיות מועמד חייב אותו אדם להיות רשום באותה רשות מקומית, ואם אינו

א. עופר:

רשום, אין הוא יכול לבחור ואין הוא יכול להיבחר לרשות מקומית. ברגע שאותו פנקס בחירות משמש גם את הרשויות המקומיות מן ההכרח להביא בחשבון גם את השיקולים של רשות מקומית.

אבל כאן אתה מציע לאפשר לאיש להיבחר לא לכנסת, אלא לרשות מקומית, וזה חורג בעצם מטרת חוק הבחירות לכנסת. זה זר לחוק הבחירות לכנסת.

ב. הלוי:

הצעתי לסדר היא שלא בתייחס לנוסח שלפנינו ולא בנסח לפרש אותו, אלא נשמע בדאשית הדיון בכל סעיף מה התוכן. נחליט על התוכן, והסעיף ינוסח בהתאם לתוכן שנחליט עליו.

ת. צדוק:

אני מבין שהדגש מושם כאן על המועד של 20 יום לפני יום הבחירות, כי אם אדם שומר על הסדר הנכון הוא פונה בענין זה במועד הכללי של 65 יום לפני יום הבחירות. אם כן, כל החשיבות המעשית של הוראה זו היא בכך שאף-על-פי שחלף המועד הכללי של 65 יום קובעים למיוחסים מסויימים מועד נוח יותר של 20 יום לפני יום הבחירות. אותו אדם מהוד-השרון יכול היה להסתדר גם בלעדי סעיף 137. הלא זה היה מקרה יוצא דופן, מקרה אחד ויחיד. מה ייעשה אם בבחירות הבאות יסתבר שגם המועד של 20 יום חלף וצריך לדאוג למקרה יוצא דופן נוסף; האם תוגש לנו הצעה לחוקק חוק כדי שאותו אדם יישם במקום הנכון חמישה ימים לפני יום הבחירות או אפילו כיום הבחירות עצמו? מה ההגיון והרציון כאן? האם אנו נותנים פרס על רשלנות? יש מועד כללי של 65 יום והוא פותר גם בעיות מסוג זה.

י.ה. קלינגהופר:

אני מסכים להצעה לסדר של חבר-הכנסת צדוק. אנו צריכים להחליט תחילה אם לחוקק סעיף מיוחד למקרה הנדון, וכאשר נחליט על כך אפשר יהיה לתת ניסוח הולם לתוכן. מה שעשה יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית בזמנו היה בפירוש בלתי חוקי. איני מקבל את טענת חבר-הכנסת בדר שאם לא יתקבל סעיף זה ייעשו דברים בלתי חוקיים. במקרה כזה הם לא ייעשה.

היו"ר י. גולדשמידט:

לחבר-הכנסת הלוי ברצוני לומר שפנקס הבוחרים לכנסת משמש גם את הבחירות לרשויות המקומיות, ולכן צריך לענות על צרכי הרשויות המקומיות גם אם החוק נקרא: "חוק הבחירות לכנסת".

א. עופר:

לחבר-הכנסת קלינגהופר - אדם המכהן כחבר מועצה או כראש מועצה במקום מסויים אינו מעלה על דעתו שירשמו אותו פתאום במקום אחר. זאת אני אומר בתשובה לטענה מדוע לא בדרך האיש בעוד מועד היכן הוא רשום.

היו"ר י. גולדשמידט:

סעיף קטן (ג) המוצע מקנה סמכות ליושב ראש ולסגנים להוסיף שם של אדם לרשימת הבוחרים של אזור קלפי, וסעיף קטן (ד) מקנה להם את הסמכות למחוק שם של אדם באזור קלפי אחד ולהעבירו לאזור קלפי ברשות מקומית אחרת, וזאת עד היום ה-20 לפני יום הבחירות. שני הדברים קשורים זה וזו וסי שמחייב את העיקרון מחייב את שני הדברים. נצביע על העיקרון.

א. עופר: בפעיק קטן (ד) אני מציע לכתוב "לא יאוחר מהיום ה-20 לפני יום הבחירות לאותה רשות מקומית", כי יום הבחירות לרשות המקומית יכול לחול במועד שונה מאשר יום הבחירות לכנסת.

ה צ ב ע ה

ההצעה לקבל את העיקרון המובע בפעיפים קטנים (ג) ו-(ד) לפעיק 42 - נתקבלה

היו"ר י. גולדשמידט: התיקון בפעיק 6 נתקבל עקרונית והוא ינוסח כראוי.

אנו צריכים לברר עכשיו מה הכוונה במלים "ראשי היושב ראש יחד עם הסגנים", כשבשאר חלקי החוק כתוב לרוב "היושב ראש בהתייעצות עם סגניו".

ח. צדוק: אני מציע לכתוב כאן "היושב ראש, בהתייעצות עם סגניו". כלומר, הסמכות שלו.

היו"ר י. גולדשמידט: היושב ראש יתחשב במידת האפשר בעצת סגניו, אך אינו קשור בה. נצביע בענין זה.

ה צ ב ע ה

ההצעה לכתוב "יושב ראש הוועדה בהתייעצות עם סגניו" במקום "יושב ראש הוועדה יחד עם סגניו" - נתקבלה

פעיק 7

א. עופר: בפעיק 56 (ד) המקורי כתוב "מיום פרסום הרשמות"; וכאן אנו מציעים לכתוב "מיום אישור הרשימות". יש הפרש של מספר ימים בין יום האישור לבין יום הפרסום, ואנו חושבים שלגבי מספר מועמדים זה יכול לקבוע. לבן אנו מציעים שידובר כאן על יום אישור הרשימות.

הוחלט: לאשר את פעיק 7.

פעיק 8

א. עופר: ידוע שעובד מדינה מעל דרגה מסוימת אינו יכול להיות מועמד אם אינו פורש מעבודתו. דומני שהחל מדרגה ט"ז הוא פסול מלהיות מועמד, וכדי להקל על חברי ועדת הבחירות כך שלא יצטרכו לבדוק ענין זה, אנו מציעים שעובד המדינה יצייץ את דרגתו ומקום מגוריו. מדובר ברשימה המוגשת לוועדת הבחירות המרכזית. זה ענין טכני.

א. ידין: אבל זה מתפרסם לאחר מכן, ומדוע צריך הבוחר לדעת מה דרגת עובד המדינה ובאיזה מקום הוא עובד?

א. עופר: - לא, זה לא מתפרסם. מתפרסם רק השם.

היו"ר י. גולדשמידט: הרשימה מוגשת לגוף שצריך לאשר את כשרות האנשים הצריכים להיבחר. אם לא ברור שדרגת עובד המדינה היא מתחת לדרגה ט"ז, יש למחוק את שמו מהרשימה. לכן יש מקום להוראה זו. פעיק 56(א)(2) קובע החלטת פאיזו דרגה עובד מדינה יהיה פסול מלהיות מועמד לכנסת.

ע. בדר: יש גם סיבה נוספת לכתיבת ההוראה זו. לפי החוק עובד מדינה שנעשה מועמד מפסיקים את עבודתו, ומישהו מוכרח לדאוג לביצוע החוק. נכון שמועמד יכול לפנות בעצמו למקום עבודתו ולבקש שיפסיקו את עבודתו, אבל לא די בדרך זו.

י. בדר:

חובתה של ועדת הבחירות המרכזית גם לדאוג לביצוע החוק. לכן מן ההכרח שתדע אם מישהו עובד מדינה שצריך להפסיק עבודתו, כשם שהיא מוכרחה לדעת מי חייל בשירות סדיר ומי חייל בשירות קבע.

י.ה. קלינגהופר: רצוי שיצוייבו דרגתו ומקום עבודתו של עובד מדינה, אבל אותו הדין צריך לחול לגבי פעיף 56(א)(4) המדבר על אי-מועמדות של פציני צבא בכל דרגה שהיא בשירות קבע של צבא-הגנה לישראל.

היו"ר י. גולדשמידט: בפעיף 57(ב) כתוב: "היה המועמד חייל בשירות סדיר לפי חוק שירות בטחון, או בשירות קבע של צבא-הגנה לישראל, תפרש הרשימה את מקום מגוריו...".

י.ה. קלינגהופר: אין להסתפק בכך. אם אנו דורשים מעובד מדינה לציין את דרגתו, אנו צריכים לדרוש גם מקצין בצה"ל לציין בצד שמו אם הוא בשירות קבע או בשירות סדיר. זה דרוש לעריכת אותה בדיקה שעורכים לגבי עובדי מדינה. פעיף 56 אינו מדבר על דרגה, אלא מתייחס לכל קצין בצבא קבע, ללא זיקה לדרגתו. א. ידין: אם מועמד הוא בשירות קבע, עליו לציין דרגתו כדי שאפשר יהיה לדעת אם הוא קצין. אם אינו בשירות קבע, מדבר זה אינו חשוב.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מציע שלא ניכנס לפרשנות, אלא נחליט אם להחיל את הכלל של דרגה פוסלת גם על חיילים.

א. עופר: הוראה זו באה, כאמור, לנוחיותה של הוועדה. אצל עובדי מדינה הדרגות הסקניליות אינן כל כך ברורות. יש שרשאים להיות מועמדים לכנסת, אבל הם צריכים להפסיק עבודתם ואינם מפסיקים עבודתם, בעוד שהחוק מחייב אותם לעשות זאת. עד היום היה תלוי עניין זה ביוזמתו של האיש עצמו. עכשיו תוכל הוועדה המרכזית להודיע לנציב שירות המדינה מי המועמדים שצריך להפסיק עבודתם בגלל דרגתם.

היו"ר י. גולדשמידט: אבל איני רואה כל סיבה לא לומר שאם מדובר בחייל בצבא קבע יציין החייל את דרגתו.

א. שפט: אני חושב שאפשר לחיות גם בלעדי פעיף זה, אבל אם הוועדה תחליט בכל זאת לתקן את פעיף 57(ב), רצוי לתקן אותו עד הסוף. פעיף 56(א)(3) אומר: "עובדי המדינה בדרגה נמוכה מדרגה ט"ז של הדירוג האחיד, אם לתפקידם נקבע מתח דרגות הכוללות את הדרגה ט"ז של הדירוג האחיד או דרגה מקבילה". כלומר, הוא גם צריך לומר אם אין מתח דרגות כזה.

א. עופר: זה עניין של נציבות שירות המדינה. היא תאמר אם האדם כשיר.

ג. קרפט: מועמדים אלה אינם כותבים "עובד מדינה" אלא כותבים בדרך-כלל "פקיד". בקשר להפסקת שירות קיימות כבר שתי מערכות לגבי רשויות מקומיות. פקיד בחירות מדווח על עובדי המדינה, הרשימה הזאת מוגשת לנציב שירות המדינה, וזה האחרון מפסיק את השירות של אותו עובד. הסדר זה לא היה קיים ואינו קיים לגבי ועדת הבחירות המרכזית, וזאת דווקא משום שאין יודעים אם האיש הוא עובד מדינה, כי כאמור עובדי מדינה נוהגים לכתוב "פקיד" ולא "עובד מדינה".

ה צ ב ע ה

הצעה לאשר את פעיף 8 - נתקבלה

היו"ר י. גולדשמידט: בזה אנו מסיימים היום את הדיון בחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב)(תיקון), ואני חושב שנמשיך בו ביום ב' בשבוע הבא.

ב) תיקוני טעות

1) חוק חוקרים פרטיים לשירותי שמירה, תשל"ב - 1972

היו"ר י. גולדשמידט: מדובר כאן על תיקון טכני גרידא (קורא את דברי ההסבר המלווים את הצעת תיקון הטעות).

הוחלט: לאשר תיקון טעות בחוק חוקרים פרטיים לשירותי שמירה, תשל"ב - 1972 ולכתוב בסעיף 29(ב) "25(ב)(2)" במקום "25(ב)(3)".

2) חוק הגנת הדייר (נוסח משולב), תשל"ב - 1972

מ. שלי: מאחר שעיינו שוב בשאלה שהועלתה בישיבה הקודמת באנו לידי החלטה שהתיקון הטוב ביותר לטעות שנפלה כאן הוא לשקף את המצב המשפטי כפי שהיה לפני השילוב. לפני השילוב המצב המשפטי היה כאמור בסעיף 140(א) (קורא את הסעיף). הוראה זו היתה חלק מחוק תשי"ד, ואילו עכשיו היא מתייחסת כאילו לכל הנוסח המשולב, וזה לא מדויק. התיקון הקל והפשוט ביותר הוא, לדעתנו, לייחס את ההוראה לחוק תשי"ד, וכל ההוראות של חוק תשי"ד כלולות בפרקים ב' עד ה' של הנוסח המשולב. לכן אנו מציעים עכשיו לכתוב "בכל ענין הנובע מהוראות פרקים ב' עד ה', יהיה שוויו אשר יהיה". קרי, אנו פשוט מחזירים את הסעיף למקומו, ואז איננו משנים דבר.

ב. הלוי: האם בדקתם אם ביתר חלקי החוק, פרט לפרקים א' עד ה', נזכר בית דין

לשכירות?

א. ידין: בית דין לשכירות נזכר גם ביתר חלקי החוק.

ב. הלוי: אם כן, בדרך זו מדגישים שכאשר מדובר בפרקים ב' עד ה' של הנוסח המשולב מוסמך בית דין לשכירות לרון בכל ענין הנובע מההוראות בפרקים אלה, יהיה שוויו אשר יהיה, ואילו כאשר מדובר ביתר הפרקים לא חלות המלים "יהיה שוויו אשר יהיה". כלומר, הפרשנות היא שמכלל הן אתה שומע לאו ומתחילים לפקפק אם סעיף 140(א) חל בכל מקום בו מוסמך בית דין לשכירות לפי חוק הגנת הדייר. לכן אני סבור שהפתרון אינו בצילום מילולי של המצב המשפטי לפני השילוב, שהרי בצילום מילולי אין משיגים את המהות של מטרת השילוב.

באופן קונסטרוקטיבי כוונתנו לומר: במקום שבית-דין.. לשכירות מוסמך לדון לפי חוק הגנת הדייר הוא מוסמך לרון בענין, יהיה שוויו אשר יהיה. אין זאת אומרת שבכך אנו משיגים גבולו של בית משפט שלום בענייני פינוי. ברור שאיננו רוצים לשנות דבר בחלוקת הסמכויות, אבל כאשר מדובר בבית-דין לשכירות שווי הענין אינו מגביל את סמכותו לפי החוק, ואת זה צריך לנסח.

היו"ר י. גולדשמידט: סעיף 16(ח) לפקודת סדרי השלטון והמשפט פותח במלים: "טעות שנפלה בנוסח חדש או בנוסח משולב" ואומר לגבי טעות כזאת: "רשאית הוועדה, לפי הצעת שר המשפטים להחליט על תיקונה". המשפט האחרון בסעיף זה אומר: "טעות דפוס שנפלה בנוסח שנתפרסם ברשומות לעומת הנוסח שנקבע או שתוקן בוועדה, יורה שר המשפטים על תיקונה ברשומות". משמע שהטעות עליה מדובר ברישה אינה סתם טעות דפוס. כשמדובר בטעות דפוס בנוסח משולב אשר אף אינו זקוק לוועדה. לכן אני חושב שכדאי לחזור לסעיף 10א(ב) לפקודת סדרי השלטון והמשפט המזכיר סוגי טעויות ואומר: "נפלה טעות... וקבעה הוועדה, לפי הצעת שר המשפטים, כי הטעות היא לשונית-טכנית, פליטת קולמוס, השמטה מקרית, טעות הדפסה, שיבוש של העתקה וכיוצא באלה, רשאית הכנסת, בהחלטה, לתקן את הטעות". אני חושב שהטעות שלפנינו יכולה להיכלל ב"השמטה מקרית". הייתי אומר שהרישה בסעיף 16(ח) מכסה השמטה מקרית. כיוון שאין בסעיף 16(ח) הגדרה מהי טעות לפי הרישה, אני חושב שהשמטה מקרית יכולה להיות

י.ה. קלינגהופר: כל טעות שאינה טעות דפוס היא טעות לשונית-טכנית של משפט 16(ח)

אם מקבלים עמדה זו, יכולים לאשר את בקשת שר המשפטים ללא חשש של חריגה

היו"ר י. גולדשמידט:

מהסמכות.

ח. צדוק: לו היינו פועלים במסגרת סעיף 10א' בלבד היתה זו חריגה מסעיף 10א', כי בעיני השמטה מקרית פירושה שדבר מה היה כתוב בתחילה והושמט בהדפסה, ואילו עכשיו אנו מחפשים את הנוסח הנכון כדי להשלים את החסר. עצם העובדה שבישיבה הקודמת הוצע לנו נוסח מסויים ועכשיו מציע מר שלי נוסח אחר ויש אף הצעת נוסח שלישית - מצביעה על כך שהמדובר אינו בהשמטה מקרית, אלא בטעות בניסוח, ואילו היינו פועלים רק במסגרת סעיף 10א' הייתי גורס שאיננו יכולים לקבל את התיקון המוצע.

הסמכות הנתונה לנו לפי סעיף 16(ח) לפקודת סדרי השלטון והמשפט הרבה יותר רחבה, כי בעוד שלפי סעיף 10א' (ב) דרושים שני אלמנטי: 1) נפלה טעות בנוסח של חוק כפי שנתקבל בכנסת; 2) קבעה הוועדה כי הטעות היא לשונית-טכנית, פליטת קולמוס וכו', הרי לפי סעיף 16(ח) יש רק אלמנט אחד, והוא שנפלה טעות. יש בזה גם הגיון מסויים. כשאנו עורכים ברעם משולב או נוסח חדש, זו עבודה הנעשית על בסיס של חוק או חוקים שהיו קיימים קודם לכן, ואין זו חקיקה חדשה. אם מתברר שבנוסח החדש או המשולב לא מיצינו בנאמנות מה שנאמר בחוקים לפני הניסוח החדש או השילוב, זאת טעות, ואת הטעות הזאת אפשר לתקן. כלומר, אנחנו צריכים לקבל את התיקון המוצע, אבל אני אומר זאת מתוך הסתייגות מסורתית מדברי היושב ראש. אני כשלעצמי חופשי לקבל תיקון זה דווקא מפני שאינו במסגרת סעיף 10א', ואילו היה במסגרת סעיף 10א' הייתי גורס שאסור לנו לקבל אותו. מתוך הסתייגות זו אני מקבל את התיקון.

י. ג. קלינגהופר: להרגעת מצפוננו אוסיף מספר מלים לדברי

חבר-הכנסת צדוק. מה מטרת סעיף 10א'? אם נתקבל חוק בכנסת בשלוש קריאות, על כל ההליכים המסובכים של פרוצדורה תחיקתית, אין רוצים שתיקון טעות יהיה כרוך באותה פרוצדורה ולכן קובעים הליך קל יותר לביצוע. במקרה שלפנינו אנחנו אותה אינסטנציה שקבעה את הנוסח החדש או את הנוסח המשולב, וההליך הוא החלטת ועדת החוקה, חוק ומשפט ותו לא. אין כאן כל חריגה מהפרוצדורה של קביעת נוסח חדש או נוסח משולב, ולכן איננו צריכים להתלבט כל כך בעניין. איננו מקילים כאן.

ח. צדוק: כשם שבתיקון הטעות הקודם כתבנו "לפי סעיף 10א' (ב) לפקודת סדרי השלטון והמשפט" גם כאן צריכים אנו לכתוב "לפי סעיף 16(ח) לפקודת סדרי השלטון והמשפט".

א. דמביץ: אנחנו כותבים את זה. אנו מפרסמים זאת ברשומות.

מ. שלי: הסברתו של חבר-הכנסת צדוק נכונה וברוח זו אמרתי שאנו מתכוונים לדבר שהוועדה התכוונה אליו. פליטת קולמוס כוללת השמטה. אם היה צריך לכתוב, למשל, "סעיף" ונכתב "סימן", זה נקרא פליטת קולמוס. אם לא נכתבה ההוראה במקום הנכון והוכתרה בשם אחר, זו יכולה להיות השמטה.

ח. צדוק: בצורה זו נשארנו חלוקים בדעתנו.

ב. הלוי: אני חושב שיש הסכמה בדבר מסכותנו להכניס את התיקון, והשאלה היא רק כיצד לתקן את הליקוי. בישיבה הקודמת הביא מר שלי הצעה לתיקון סעיף 140(א) ולאור קושיות שהועלו בוועדה הוא נטש את ההצעה הזאת והביא לנו הצעה אחרת בישיבה זו. הצעה חדשה זו, כפי שמר שלי הסביר, מצלמת את המצב המשפטי הקיים. סעיף 140 לנוסח המשולב כלול בפרק המוקדש לבתי דין לשכירות (קורא סעיפים קטנים (א); (ב) ו-(ג) בסעיף 140). בהגדרה של "בית דין" נאמר כי זה בית דין לשכירות שהוקם לפי חוק זה, וההפניה היא לסעיף 138 לנוסח המשולב. אם כן, לבית דין לשכירות יש מסכות לא רק לפי הפרקים הנבחרים ב' עד ה' וכמבט חסוף אפשר לראות שבית דין לשכירות שזור בכל חלקי החוק. ההוראה הכתובה עכשיו בסעיף 140(א) אמנם לא היתה כתובה בכל הפרקים האלה, אבל למעשה היא חלה גם עליהם, ולכן

ג. הלוי:

ההצעה שלפנינו מכניסה שינוי למרות הצילום הנכון של המצב המשפטי שהיה קיים קודם לכן. כלומר, עד עכשיו היינו צריכים לפסוק על פרשנות בית המשפט ובדרך זו היינו מגיעים לאותה תוצאה, אבל אם נצמצם עכשיו את ההוראה לפרקים ב' עד ה', מובן שכל בית משפט יעורר את השאלה מה בנוגע לבית דין בכל יתר המקומות בחוק.

א. דמביץ: אם כתוב באותו מקום "בית דין", הרי שאינו זקוק לסמכות הכללית, אלא לסמכות האמורה במפורש.

ג. הלוי:

אם אנו מבורים שגם לפי המצב המשפטי הקיים לפני השילוב ולפני תיקון הטעות מוסמך בית דין לשכירות לדון בכל ענין הנובע מהוראות החוק כולו, יהיה שוויון אשר יהיה, איננו מציע להחליף את המלים "חוק זה" בחלק מסויים של חוק זה. בתי המשפט שאינם בלאו הכי במקומה את סמכות בית משפט השלום לפיכך, ואם כן, אין צורך בתיקון, כי מהתיקון יוצא עיוות.

א. ידנין:

נראה לי שעשינו את ענין הסמכות לפרובלמטי מדי. סעיף 16(ח) הוא חלק מסעיף 16, ואם כן, הוא מתפרש קודם כל במסגרת סעיף 16, ואני מסכים עם דברי חבר-הכנסת צדוק שהכתוב בסעיף 10א' לגבי כל מיני טעויות אינו שייך לכאן. שנית, נראה לי שהטעות הטיפוסית לפי סעיף 16(ח) היא בכך שהוועדה לא הצליחה למלא בנקודה אחת את מצוות המחוקק לא לטעות מהחוק הקיים. עכשיו חושבת הוועדה שהיא סתה ממצווה זו, וזו הטעות הטיפוסית ביותר לפי סעיף 16(ח).

ג. הלוי: איך שהוא השילוב לא היה מוצלח, והוועדה לא יצאה ידי חובתה.

א. ידנין: ברגע זה איננו רוצה להיכנס לשאלה אם זה נכלל בפליטת קולמוס.

אשר לתיקון עצמו, אני רוצה לומר לחבר-הכנסת הלוי שהחשש שלו מוצדק, אלא שאיננו יכול לעזור לו בענין זה. המלים "יהיה שוויון אשר יהיה" פתיחות עכשיו רק לפרקים ב' עד ה', וכך היה המצב המשפטי גם לפני השילוב. אם כן, אדם די חריף בשכלו היה יכול לטעון גם לפני השילוב כי מכלל הן שומעים לאו; כלומר, אם בחוק תשי"ד כתוב "יהיה שוויון אשר יהיה" בחוק דמי מפתח זה לא כתוב, שמע שבחוק אחרון זה מוגבל בית דין לשכירות בשווי הענין. ארגומנט זה קיבל עכשיו יתר הבלטה וימשוך יותר תשומת לב, כי זו תוצאה מחוייבת ובלתי נמנעת של מלאכת הנוסח המשולב. הנוסח המשולב עלול להביא תמיד לפרשנות שלא היתה קיימת קודם לכן או שהיתה קיימת כבר בצורה מופתרת והנוסח המשולב מבליט אותה. זו תוצאה שאי-אפשר להימנע ממנה, אבל את עצם הטענה אפשר היה להעלות במקרה זה גם לפני הנוסח המשולב.

כמובן, צודק חבר-הכנסת הלוי באמרו שלמעשה בית דין לשכירות צריך להיות מוסמך לדון בכל ענין, יהיה שוויון אשר יהיה, לא רק לפי פרקים ב' עד ה', אלא לפי כל החוק. באופן טכני אפשר היה לבנות את התיקון בצורה זו: להכניס את התיקון המוצע בדבר פרקים ב' עד ה', כי זה מצלם את המצב המשפטי כפי שהיה קיים ערב הנוסח המשולב, ואחר-כך להגיש הצעת חוק, שתעבור את הפרוצדורה של שלוש קריאות, אשר תחליף את המלים "פרקים ב' עד ה'" במלים "חוק זה". כלומר, אם מתקנים את הנוסח המשולב לאור סעיף 16(ח) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, צריכים לקבל את הצעת פר שלי, אולם לאחר מכן אני מסכים שנוצר מצב משפטי בלתי רצוי, כי הנוסח המשולב מקיים את החוק הקיים עם כל הליקויים, ולכן צריך לתקן את החוק עצמו. אם הוועדה רוצה להקל עלינו בענין זה, היא יכולה להשאיר את הנוסח המשולב כמו שהוא.

א. דמביץ: אסור לנו לשכוח שהעילה לתיקון זה היתה החשש שמא המלים "בכל ענין הנובע מהוראות חוק זה" יכללו גם את ענייני הפינני המסודרים לבית משפט. ברגע שקובעים כי חשש זה אינו מבוטא, אין עילה לכל התיקון.

פ. שלי:

אני מסכים עם מה שאמר פרופ' ידין
וברצוני רק להוסיף שעל-פי רוב מביאים
אנו הצעת תיקון רק כשבאה אלינו פניה מבחוץ, ובמקרה זה היתה פניה מצד
שופטים ועורכי דין אשר אמרו כי יש כאן שתירה. ובכן איננו יכולים
להתעלם מזה. כשראינו שהתיקון רציני לא רצינו לקחת את הענין על אחריותנו
ולא לגלות את הדבר לוועדה.

ח. צדוק:

לא הייתי רוצה ליצור תקדים שנראה בעיני
לגמרי לא רצוי. למעשה מציע חבר-הכנסת
הלוי לומר כך: כשניסחנו את הנוסח המסולב טעינו בזה שלא צילמנו צילום
מלא ונאמן את המצב המשפטי כפי שהיה קיים ערב השילוב, אבל היות והטעות
הזאת היא טעות רצויה וזה שינוי לטובה, נעצום עין ונשאיר את השינוי
בעינינו אילו זה היה שינוי לרעה, היינו מתקנים אותו. אני מציע שנלך
כאן צעד צעד ונברר תחילה אם הנוסח הזה כפי שהודפס מסקף נאמנה את המצב
המשפטי שהיה קיים לפני שנערך הנוסח המסולב.

א. ידין:

חבר-הכנסת הלוי טוען שכן.

ח. צדוק:

את הבדיקה הזאת לא ערכתי ואני צריך
לסמוך על מה שאומרים לי בענין זה. אולם
הדבר שאיני יכול לקבל אותו הוא שהיות והטעות רצויה ובכיוון חיובי
משלימים עימה ומעלימים עין. לכן אני מבקש לחזור ולהטריח את הוועדה
בשאלה יסודית: האם הנוסח כפי שפורסם מסקף את המצב המשפטי לפני השילוב,
או שהוא משנה אותו והתיקון המוצע מחזיר את המצב לתקנו?

בהודמנות זו רוצה אני להעיר הערה החורגת
ממסגרת תיקון זה. אני מפנה את תשומת לבכם לפעיק 16(ז) לפקודת סדרי
השלטון והמשפט (קורא את הפעיק). בניח שבעוד שנתיים-שלוש עורך-דין חרוץ
הטוען טענה מסויימת יפנה למקורות, יגלה שהיתה פטיה בנוסח המסולב ויעלה
עצין זה בפני בית המשפט. בית המשפט יאמר במקרה כזה שגם אם הנוסח המסולב
משנה מתכנו של החוק אין הוא יכול לקבל טענתו. אותו עורך-דין יפנה
לשר המשפטים או לוועדת החוקה, חוק ומשפט ויאמר, שאם יבדקו את הנוסח
שקיבלו לפני מספר שנים, יראו שאינו מסקף את החוק המקורי, ואם כן, צריכים
הם להשתמש במסכות לפי פעיק 16(ח) ולתקן את הטעות. אם לא נשים לעצמנו
מחשומים בהפעלת המסכות לפי פעיק 16(ח), אנו עלולים לעמוד בפני תיקוני
טעויות כאלה ובפני תקופה בלתי מוגבלת של אי-יציבות ואי-ודאות בנוגע
למצב החוקי, שהרי בפעיק קטן (ז) בפעיק 16 חסמנו את הדרך בפני טענת
אי-התאמה בבית משפט, אך לא חסמנו את הדרך כלפי ועדת החוקה, חוק ומשפט,
ואם ברגע מסויים אנו אומרים שכל טעות שיש עימה משום אי-התאמה בין הנוסח
המסולב או החדש לבין המקור היא טעות שאפשר לתקנה לפי פעיק 16(ח), אין
לדבר פוף.

א. זמביץ:

כתוב "רשאית" הוועדה, ולא "חייבת".

ח. צדוק:

מה פירושו של שיקול הדעת בענין זה?
האם לאחר קבלת מספר תיקונים כאלה נוכל
להגיד: הגענו למסקנה שיש אי-התאמה, ובכל זאת אנו אוטמים את אוזנינו?
ייתכן שיש לחשוב על איזה תיקון בפעיק קטן (ח), שיגביל את אפשרות תיקוני
הטעות לתקופה מסויימת אחרי שנתפרסם הנוסח המסולב או הנוסח החדש. איני
מתנגד לתיקון הנוכחי, כי הוא בא פסוך לקבלת הנוסח המסולב, אבל אם לא
נקבע הגבלה בענין זה, נהפוך את ועדת החוקה, חוק ומשפט לכתובת לאותן
טענות שאמרנו בפעיק קטן (ז) כי לא תישמענה בבית המשפט.

ב. הלוי:

אם נגיע למסקנה שאיננו צריכים לתקן
את פעיק 140(א) - ואני מציע לא לתקנו -
הרי בוודאי שבית המשפט לא יוכל לפתוח מחדש את הענין, כי זה חוסם בפנינו
את הדרך. זה המצב הרצוי. הספק הוא רק אם לא חרגנו ממסכותנו בשלב קודם.

ח. צדוק:

השאלה אם זה רצוי או לא רצוי היא מחוץ
לגדר השיקולים שלנו.

ב. הלוי:

אני רק רוצה שתסכימו עימי שמותר לנו
לפי החוק להשאיר את הנוסח המסולב כפי

שהוא.

אולם אם נמצא שיש טעות, חזרה לתקן אותה.

א. ידיו:

ב. הלוי:

אני כשלעצמי טוען שאין טעות, אבל מי שטוען שיש טעות מתייחס לשת"י טעויות שונות ונוגדות שאין כל קשר ביניהן: טעות אחת שלא נכתב "זולת עניינים המסורים לפיו לבית משפט" וטעות אחרת הכרוכה בכך שצילום החוק הקיים לא היה באופן. אולם בהוספת המלים "זולת עניינים המסורים לפיו לבית המשפט" אין משום צילום המצב המשפטי שהיה קיים ערב השילוב, כי מלים אלה לא הופיעו בשום חוק והן יצירה חדשה.

מלים אלה לא היו כתובות בחוק הקיים; אבל חשבו שיש צורך לכתוב אותן כדי

א. ידיו:

לעשות את הצילום למדוייק.

ב. הלוי:

מכאן רואים אנו שטעות היא לאו דווקא בצילום לא מדוייק, אלא בתיאום החוקים המסולבים זה עם זה, ביישוב שתירות לכאורה ביניהם ובצילום מצב משפטי אמיתי, ולא בצילום מלים. לפעמים נוצרת תסבוכת דווקא ואך ורק כתוצאה מהשילוב. מה שאני טוען עכשיו הוא שהוועדה צריכה לשלב את החוקים כך שהיה יחס נכון ביניהם וכפי שהיא רואה את המצב המשפטי הקיים. פרופ' ידיו אומר שגם לפני השילוב בית המשפט היה מפרש, כי אף-על-פי שההוראה המסומנת עבשיו כסעיף 140(א) מופיעה בתוך א' ואינה מופיעה בחוקים ב' ו-ג', מובן מאליו שבית דין לשכירות מוסמך בכל ענין הנובע מכך החוקים הללו, ולא רק מחוק א'. בכל אופן - אני אומר זאת בדרך המעטה - קיימת אפשרות שבירה שכאשר קבעה הוועדה את הנוסח המסולב היא קלעה למטרה כשכתבה "לפי חוק זה", כי קרוב לוודאי שזה הפירוש שאליו היה מגיע בית המשפט. לכן אני אומר שהוועדה לא שגתה בזמן עריכת הנוסח המסולב, אלא הלכה בדרך שהלכה מתוך תחושה נכונה, ללא צילום מדוייק של המלים בחוק המקורי, אבל מתוך שימוש בסמכות הנכונה. לאור זה שהנוסח טוב לא רק מפני הקיצור, אלא גם מפני שהוא נכתב לפי תחושה משפטית נכונה, אין מה לשנות בו, לדעתי. אני מסכים שלו היינו עושים משגה בולט, היינו מוכרחים לתקנו גם אם התיקון לא היה רצוי, אבל במקרה זה אני טוען שהוועדה צדקה.

לפי הסבר זה, אם אנו מתקנים את הנוסח המסולב כפי שאנו מתבקשים לתקנו, אנו שוללים את הפירוש שעל השילוב היה לפחות אחד הפירושים האפשריים.

א. צדוק:

- נכון.

ב. הלוי:

- ועשויים, על כן, לעוות את המצב שהיה קיים קודם לכן.

א. ידיו:

נדמה לי שהענין ניתן לשני פירושים אקזוטריים ולנטיים, ואם כך הדבר, אני מעדיף ללכת בדרך שאיננה מאלצת אותנו להכניס שינוי. כאן הולך אני ברוח דבריו של חבר-הכנסת צדוק ומציע להשאיר את הנוסח המסולב כמו שהוא, בלי לקבל החלטה לתקן איזו טעות כביכול.

י. ה. קלינגהופר:

אני מבין שחבר-הכנסת הלוי מציג את הענין בצורה זו: ההוראה הנדונה נותנת מקום לשני פירושים אפשריים - אחד של אנלוגיה ואחד של קונטרדיו. הנוסח המסולב כפי שהודפס בספר החוקים הלך בדרך של אנלוגיה. אם אנו מתקנים את הטעות כפי שמוצע לנו, אנו מסתלקים מהאנלוגיה ומקבלים את הפירוש הקונטרדיו של הנוסח הקודם. כלומר, בין שאנו משאירים את המצב הקיים כפי שהוא ובין שאנו מקבלים את התיקון המוצע אנו מכריעים במחלוקת הפרשנית שהיתה קיימת עד שערכנו את השילוב.

ח. צדוק:

לא הייתי אומר שאנו מכריעים בענין זה, כי אפשר ללכת לפי קר המחשבה של חבר-הכנסת הלוי גם נגד הסעיף בתיקון שהציע מר שלי. הייתי אומר שאיננו מכריעים במחלוקת באופן סופי, אבל אנו נוטים לצד מסויים.

א. ידיו:

בין שאנו מתקנים ובין שאיננו מתקנים אנו משנים במשהו את המצב הקיים. נאמנות של מאה אחוז חסומה לפנינו.

ח. צדוק:

בין כך וכך כך וכו' כמו תומכים בפירוש
אחד ומחלישים את הפירוש האחר.

א. ידיו:

ה' י. גולדשמידט:
הפרובלמטיקה לא הובאה לפנינו בזמן
שהוצע לנו הנוסח המשולב. לכן מבחינה
בפיסית יש כאן התעלמות מדברים שהיו כתובים, ויש שפק'אם אנו יכולים
להעלות כאן את הטענה של פרשנות זו או אחרת. כלומר, אם אנו הולכים בעקבות
הניתוח של חבר-הכנסת הלוי, יאנו מעלים דבר שלא היה לפנינו בזמן אישור
הנוסח המשולב. במקרה זה פוטב, לדעתי, ללכת בעקבות מה שנאמר במפורש בחוק.

ב. שלי:
לפני ההכרעה בשאלה זו ברצוני להציג
שאלה אחת לאלה החושבים שאנו יכולים
לחיות כל כך טוב עם הטעות: כיצד אפשר ליישב את הענין של שמכות בית דין
לשכירות בקשר לעילות פיננסי? הלא זו היתה השאלה היסודית. קשה לומר שיש
כאן שמכויות פרליליות ואדם בוחר לו אם לפנות לבית דין לשכירות או
לבית משפט. לזה על כל פנים לא נתכוונו לא המחוקק ולא המתקן. לכן ברור
שאי-אפשר להשאיר את המלים "בית דין לשכירות מוסמך לדון בכל ענין הנובע
מהוראות חוק זה", כי פירושן שבית דין מוסמך לדון גם בענייני פיננסי
ואם כן, השאלה היא אם לכתוב באופן פוזיטיבי מה מוסמך בית דין לעשות,
או לומר באופן נגטיבי מה אינו בתחום שמכותו. לאחר בדיקה נראה לנו שעדיף
לומר דברים ברורים ולציין לאילו פרקים נוגע ענין זה. כך היה לפני
הנוסח המשולב וכך יהיה גם לאחר אישור הנוסח המשולב. אשר לחשש שהשילוב
שינה מהמצב המשפטי הקודם, אינני רואה מה ההבדל אם בית המשפט צריך להכריע
בין שני חוקים נפרדים או שהוא צריך להכריע בין שני חוקים המשולבים
בחוק אחד.

ג. הלוי:
הבעיה קיימת, אבל הפתרון המוצע אינו
נראה לי.

ד. צדוק:
יכול להיות שהנוסח שהציע מה שלי בישיבה
הקודמת פותר את הבעיה.

ה. שלי:
אבל עדיף לומר את הדברים באופן פוזיטיבי.

ו. קלינגהופר:
אני סבור שההצעה להוסיף "זולת עניינים
המסורים לפיו לבית המשפט" היא פתרון
טוב מאד. בכך איננו מחדשים שום דבר וזה גם פתרון מקובל בחקיקה שלנו.
כך הוגדרו אפילו שמכויות בית משפט בחוק בתי המשפט, ובענין זה אני מפנה
את תשומת לבכם לשעיף 18 לחוק בתי המשפט (קורא את השעיף). האם שעף 18
עודר בעיות? בישיבה הקודמת הצעתם לכתוב "זולת עניינים...". מדוע אתם
מתנגדים לפתע לדבר שהצעתם קודם?

ז. שלי:
הגענו להצעה החדשה לאחר עיון יסודי
יותר בחוק. אם כותבים: "למעט מה שמפור
לשמכותו של בית משפט שלום", אומרים דבר ברור. אנו מבקשים לדעת מה מסור
לו ומה אינו מסור לו. בפעיפים השונים לא נאמר שזה מסור דווקא לבית משפט.

ח. צדוק:
אם כן, יכול להיות שצריך למחוק את
המלה "לפיו" ולכתוב רק "זולת עניינים
המסורים לבית המשפט".

ט. שלי:
אבל איפה הם מסורים?

י. הלוי:
אתה מדבר עכשיו על שמכות אקסקלוזיביות.
אם כן, צריך להשלים את הפעיפים הקטנים
(א), (ב) ו-(ג) על-ידי ש-(א) יאמר: "בית דין לשכירות יהיה מוסמך לדון
בכל ענין הנובע מהוראות חוק זה, יהיה שוויון אשר יהיה, זולת עניינים
המסורים לשמכות בלעדית של בית משפט אחר". זו אותה מטרייה ולכן צריך לנסח
את (א) כך שלא תהיה אי-התאמה בין התיקון המוצע לבין (ג).

יא. דמביץ:
אפשר ליישב מספר דברים, אם כי אינני
בטוח שזה יכסה את כל השטח, בדרך זו: בסוף
(ג), אחרי המלים "לפי חיקוק אחר", יבוא "או לפי הוראה אחרת של חוק זה",
ואז אומרים ששעיף 140(א) אינו בא לגרוע משמכות כגון שמכות לצוות על
פינוי הנתונה לבית משפט אחר לפי חיקוק אחר או לפי הוראה אחרת של חוק זה.

א. דמביץ:

בכלל כל מגמת הצעת החוק היתה למנוע את הטענה שבית דין לשכירות הוא בית המשפט האמור לגבי פינוי.

ברצוני להוסיף שהביטוי "לפי חיקוק אחר" אף הוא שאוב מחוק תשי"ד והוא התייחס לחוק תשט"ו או למה שהיה יכול להיות מקביל באותו זמן לחוק תשט"ו, כך שגם אם נוסיף מה שהצעתי להוסיף נכסה הכל.

הינני גולדשמידט:
עומדת הצעתו של חבר-הכנסת הלוי לא לשנות דבר בנוסח המשולב, והועלתה טענת מר שלי שבכל זאת מוכרחים להכניס שינוי בנוסח המשולב. לגבי תיקון הנוסח המשולב יש מספר אפשרויות: ההצעה כפי שהובאה לנו בישיבה הקודמת, ההצעה כפי שהובאה על-ידי מר שלי בישיבה זו והצעה שלישיית שהועלתה תוך כדי ישיבה זו. לאחר שתובא לפנינו בכתב ההצעה הנוספת לתיקון נכריע בענין זה, בלי לחזור לדיון.

הישיבה נועלה בשעה 11.50.